

**ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ**

Лисенко Володимир Вікторович

УДК 658

**АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВ, ОЦІНКА ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ТА
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ**
Освітньо-професійна програма „Фінанси, банківська справа та страхування”
Спеціальність „Фінанси, банківська справа та страхування”

Автореферат
дипломної роботи на здобуття кваліфікації
магістра фінансів, банківської справи та страхування

Полтава 2018

Дипломною роботою є рукопис

Робота виконана на факультеті обліку та фінансів Полтавської державної аграрної академії на кафедрі фінансів і кредиту

Науковий керівник *доктор наук з державного управління,
Писаренко Вячеслав Петрович
Полтавська державна аграрна академія,
професор кафедри фінансів і кредиту*

Рецензент ***Дорошенко Андрій Петрович**
Полтавська державна аграрна академія
Кафедра економічної теорії та економічних досліджень
доцент кафедри*

Захист відбудеться 20 грудня 2018 р. о 9³⁰ годині на засіданні Екзаменаційної комісії у ПДАА за адресою: 36003, м. Полтава, вул. Сковороди, 1/3, навчальний корпус № 4, аудиторія № 426

*Відповідальний за
нормо-контроль*

О.В. Безкровний

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Для сучасної національної економіки характерна нестабільність і висока динамічність зовнішнього середовища. Всі ці чинники негативно впливають на фінансовий стан підприємства і змушують його керівників постійно приймати рішення в умовах невизначеності.

Важливою запорукою максимізації прибутку підприємства є забезпеченість виробничого процесу необхідними активами в необхідній кількості та їх ефективне використання для нормального функціонування підприємства. У той же час, висока динамічність зовнішнього середовища, що знижує вірогідність прогнозування економічних результатів, загострення конкуренції та необхідність модернізації усіх галузей вітчизняної економіки в умовах євроінтеграції України, що потребує значних капіталовкладень, вимагають перегляду підходів до системи управління підприємств. Її першочерговим завданням, безумовно, має і надалі бути забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання.

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від раціонального використання такого його важливого економічного ресурсу, яким є оборотні активи, опрацювання науково-обґрунтованих підходів до їх планування, оптимізації їхньої структури та руху в господарській діяльності, пошуку джерел їх поповнення.

Будь-який виробничий процес може здійснюватись лише за допомогою певних машин, обладнання, устаткування, які розташовуються у певних приміщеннях. Матеріальною основою цього процесу виступають насамперед засоби праці, які характеризують технічний та економічний рівень розвитку суспільства і виступають необхідним елементом виробництва, обігу та надання послуг. На підприємствах сукупність засобів праці, що використовуються, набуває економічної форми основних виробничих фондів.

Активи являють собою економічні ресурси підприємства у різних видах, які використовуються в процесі здійснення господарської діяльності. Вони формуються для конкретних цілей здійснення цієї діяльності у відповідності до місії та стратегії економічного розвитку підприємства і у формі сукупних майнових цінностей характеризують основу його економічного потенціалу. Активи підприємства повинні відповідати функціональній направленості та обсягам діяльності виробничого підприємства. Тільки при такій відповідності вони представляють для підприємства певну цінність, як його економічні ресурси, що призначені для використання у наступному період.

Активи являються майновими цінностями підприємства, що формуються за рахунок інвестованого у них капіталу. Капітал, що вкладається у бізнес, матеріалізується у формі активів підприємства.

За характером участі в господарському процесі і швидкості обороту активи поділяються на оборотні та необоротні активи. На відміну від необоротних активів, оборотні активи споживаються в одному виробничому циклі і їхня вартість повністю переноситься на вартість виготовленої продукції. При цьому одна їхня частина в речовій формі входить у створений продукт і набуває товарної форми, в якій її буде використано споживачем. Інша частина також повністю споживається в процесі виробництва, але, втрачаючи свою спо-

живчу вартість, у речовій формі в продукт праці не входить (паливо).

Співвідношення оборотних активів, що перебуває у сфері виробництва й у сфері обігу, є неоднаковим у різних галузях народного господарства. Пояснюється це особливостями організації виробництва, постачання, збуту, а також системи розрахунків. Для забезпечення безперервності процесу виробництва і реалізації продукції необхідно досягти оптимального співвідношення оборотних коштів у сфері виробництва й обігу. При цьому підприємство зацікавлене у зменшенні оборотних коштів у сфері обігу за рахунок поліпшення системи постачання, раціональних форм розрахунків.

Науково-теоретичні засади процесів формування і використання необоротних і оборотних активів суб'єктів господарювання виступають предметом наукових пошуків багатьох як вітчизняних, серед яких В. Г. Андрійчук, А. М. Поддєрьогін, О. М. Бандурка, М. Я. Дем'яненко, Г. Г. Кірейцев, С. С. Осадець, Д. В. Полозенко, М. І. Романенко, О. Ф. Томчук, так і зарубіжних – М. І. Баканов, І. Т. Балабанов, І. А. Бланк та інші. Однак значна частина проблем, що полягають у розробці ефективних фінансових механізмів формування оптимального обсягу та складу активів для окремих підприємств є не до кінця вирішеними і потребують подальшого вивчення, що на рівні із дослідженням перспектив підвищення ефективності фінансового менеджменту оборотними та необоротними активами обумовлює актуальність обраної теми дипломної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна робота виконана в межах програми науково-дослідних робіт кафедри фінансів і кредиту за темою „Удосконалення механізму фінансової діяльності підприємств, організацій і установ”.

Мета і завдання дослідження. Метою виконання дипломної роботи є дослідження процесу формування, оцінка складу і функціонального стану та напрацювання шляхів підвищення ефективності використання окремих видів активів підприємства загалом, і в реальних умовах господарювання окремого аграрного підприємства, зокрема.

Реалізації сформованої мети вимагає розв'язання в кваліфікаційній роботі ряду наукових завдань:

- узагальнення теоретичних підходів до трактування економічної сутності активів підприємств, їх функцій та видів;
- дослідження теоретичних аспектів розвитку джерел та способів формування необоротних та оборотних активів;
- систематизація теоретико-методичного забезпечення процесу управління активами підприємства;
- аналіз фінансового стану досліджуваного підприємства для визначення можливостей щодо фінансування процесів формування його активів;
- аналітична оцінка наявності та досягнутого рівня ефективності використання активів в умовах конкретного підприємства;
- визначення переваг застосування ефективної амортизаційної політики для підвищення ефективності використання необоротних активів підприємства;
- розробка перспективних напрямів вдосконалення процесів нормування

та підвищення ефективності використання оборотних активів в умовах сільськогосподарського виробництва;

– обґрунтування перспектив автоматизації процесів аналітичної оцінки оборотних активів для прийняття ефективних управлінських рішень тощо.

Предмет і об'єкт дослідження. Об'єкт дослідження – фінансовий механізм формування та використання активів суб'єктів господарювання.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів формування, управління та підвищення ефективності використання необоротних та оборотних активів в умовах господарської діяльності аграрних підприємств.

Методи дослідження. Теоретична і методична основи дослідження ґрунтуються на використанні основних положень економічної й фінансової теорії, розробок науково-дослідних установ, вітчизняних та зарубіжних вчених із питань оптимізації механізмів формування та підвищення рівня ефективності використання активів підприємства, а також діючі нині законодавчі та нормативні акти.

Для реалізації поставлених в дипломній роботі завдань дослідження використовувались такі методи: абстрактно-логічний (уточнення сутності активів та підходів до їх класифікації); узагальнення (вивчення особливостей оцінки ефективності необоротних та оборотних активів); розрахунково-конструктивний (оцінка функціонального стану та структури активів підприємства); порівняння (співставлення розмірів окремих видів активів у розрізі років); графічний (побудова діаграм); факторний аналіз (дослідження впливу факторів на зміну рівня ефективності використання активів аграрних підприємств).

Інформаційна база. Теоретичну базу дипломної роботи становлять сукупність загальнонаукових та спеціальних прийомів і методів дослідження. Теоретичною основою дослідження є наукові праці класиків світової економічної і фінансової думки, теоретичні висновки, узагальнення і розробки сучасних зарубіжних та вітчизняних учених-економістів, провідних фахівців з питань формування і використання активів, що містяться у монографічній, спеціальній, періодичній літературі, матеріалах наукових та науково-практичних конференцій, а також власні дослідження та спостереження.

Базою для виконання дипломної роботи виступало сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю „Агрофірма „Агросвіт” Криничанського району Дніпропетровської області, зокрема матеріали, що включають фінансову, статистичну та бухгалтерську звітність підприємства.

З метою полегшення розрахунків та отримання якісних розрахункових даних використані сучасні інформаційні технології.

Наукова новизна та практичне значення одержаних результатів. В дипломній роботі одержано ряд висновків та сформульовано рекомендацій теоретичного та практичного характеру. Зокрема, набули подальшого розвитку дослідження щодо удосконалення механізмів нормування оборотних активів підприємств та управління ними шляхом виділення в загальній схемі процесу

тих етапів, здійснення яких вимагає врахування специфіки сільськогосподарського виробництва.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці та наданні рекомендацій щодо удосконалення фінансового механізму формування та підвищення ефективності використання необоротних та оборотних активів і підтверджується Відгуком досліджуваного підприємства.

Особистий внесок здобувача. Дипломна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися й одержали позитивну оцінку на II всеукраїнській науково-практичній конференції [„Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю”] (Полтава, ПДАА, 2017 р.) та на VII міжнародній науково-практичній конференції [„Людина, природа, техніка у XXI столітті”] (Полтава, ПДАА, 2017 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано дві наукові праці загальним обсягом 0,39 др. арк.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 59 найменувань, містить 22 таблиці, 25 рисунків, 9 додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на 126 сторінках друкованого тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дипломної роботи, відображено мету, основні завдання, об’єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення, наведено дані про апробацію одержаних результатів.

У першому розділі **„Теоретичні основи формування та використання активів підприємств”** – досліджено економічну сутність активів, їх склад та класифікацію та сучасні джерела їх формування в умовах господарської діяльності аграрних підприємств. Зокрема, охарактеризовано теоретико-методологічну базу для оцінки досягнутого рівня ефективності використання активів.

Функціонування ринкової економіки потребує від підприємства підвищення ефективності виробництва, конкурентноздатності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, активізації підприємництва.

Активи являють собою економічні ресурси підприємства у різних видах, які використовуються в процесі здійснення господарської діяльності. Вони формуються для конкретних цілей здійснення цієї діяльності у відповідності до місії та стратегії економічного розвитку підприємства і у формі сукупних майнових цінностей характеризують основу його економічного потенціалу. Активи підприємства повинні відповідати функціональній направленості та об-

сягам діяльності виробничого підприємства.

На сьогодні, не викликає сумнівів той факт, що активи, які по-різному беруть участь у господарському процесі та мають різну швидкість обігу, повинні оцінюватись по різному. Тому для цілей фінансової звітності активи поділяють на необоротні та оборотні.

Необоротні активи можна класифікувати за різними ознаками, які використовуються у фінансовому менеджменті та економічному аналізі для виявлення невикористаних виробничих потужностей підприємства, зокрема за джерелами фінансування, за приналежністю до виробничої діяльності тощо (табл. 1).

Таблиця 1

Склад необоротних активів підприємства та їх зміст

Елемент необоротних активів	Поняття та можливі економічні вигоди
Нематеріальні активи	Об'єкти промислової та інтелектуальної власності без фізичної субстанції, які необхідні для здійснення господарської діяльності
Незавершене будівництво (інвестиції)	Об'єкти матеріальних і нематеріальних необоротних активів, які не введені в експлуатацію
Основні засоби	Сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері
Довгострокові фінансові інвестиції	Активи, які передані підприємством іншим суб'єктам господарювання з метою збільшення прибутку за рахунок відсотків, дивідендів тощо, зростання вартості капіталу або отримання інших вигод для інвестора
Довгострокова дебіторська заборгованість	Заборгованість підприємству фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати її нарахування
Інші необоротні активи	Необоротні активи від розстрочки зобов'язань перед підприємством

Така поглиблена класифікація необоротних активів дозволить акціонерам та іншим користувачам постійно мати інформацію про їх стан та необхідність оновлення, а також вона є корисною під час прийняття рішення про проведення переоцінки необоротних активів. Крім того, це дозволить вести облік необоротних активів з більш високим ступенем деталізації, а також є зручною для практичного застосування.

Оборотні активи постійно знаходяться в процесі обігу і проходять три стадії: виробничих запасів, готової продукції та грошових коштів. Цей процес називають оборотом оборотних активів, а сукупність всіх стадій є циклом обігу. Розмір оборотних активів у господарстві визначається їх вартістю в грошовому або обсягом в натуральних показниках. Розмір та структура оборотних засобів, як і основних, визначається спеціалізацією господарства, економічними та природними умовами. У зв'язку із сезонністю виробництва потреба господарств в оборотних засобах значно коливається по періодах року. Тому для забезпечення нормальної виробничої діяльності кожне підприємство повинно мати достатньо оборотних активів, а у випадку необхідності – поповнювати

їх за рахунок банку (рис. 1).

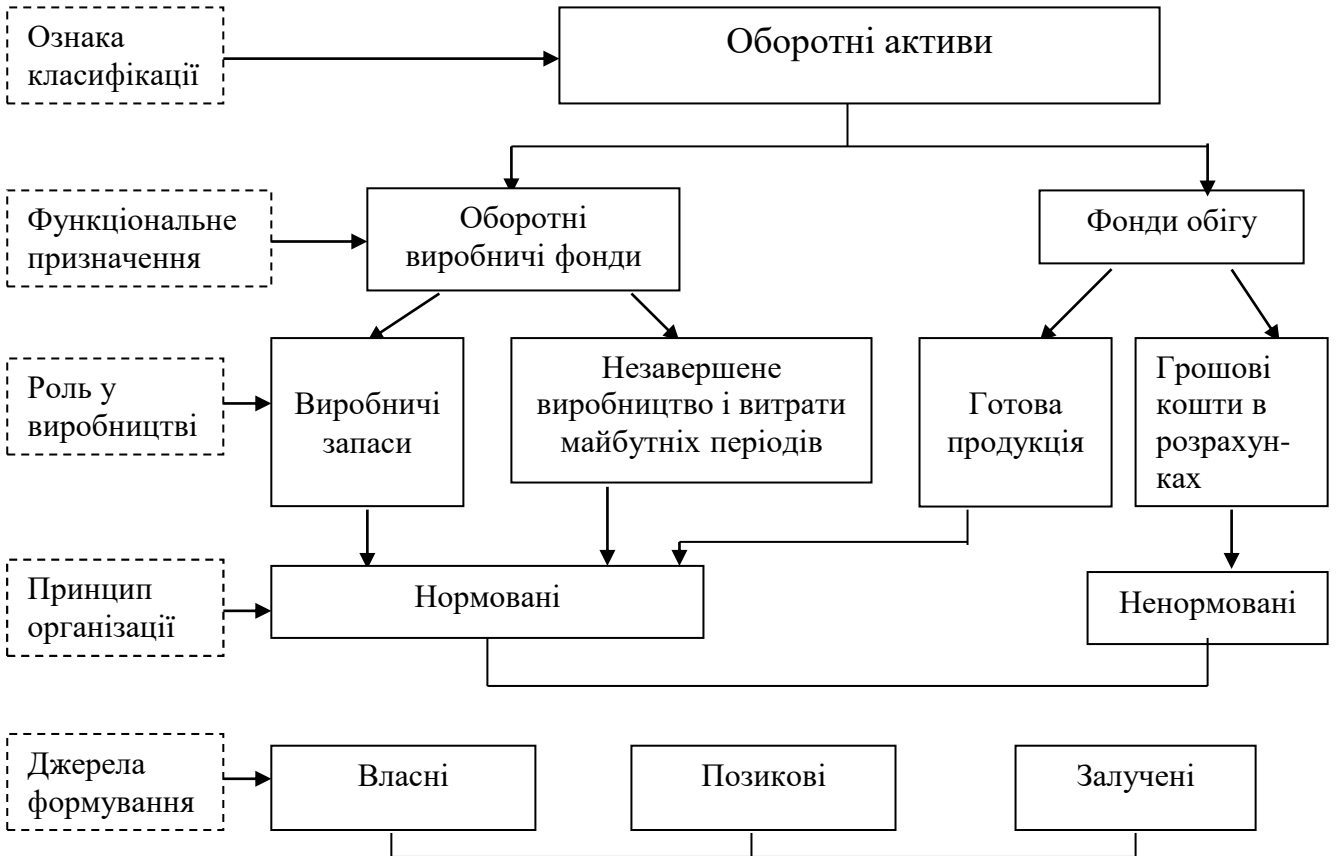

Рис. 1. Склад і класифікація оборотних активів

Пошук шляхів оптимальних шляхів та способів формування і використання активів передбачає, перш за все, впровадження сучасних технологій та інших досягнень науково-технічного прогресу, що забезпечують економію ресурсів, здешевлення виробництва і зростання якості продукції. Важливу роль в цьому відіграє удосконалення відносин з іншими господарюючими суб'єктами, контрагентами даного підприємства.

У другому розділі „Сучасна практика формування та використання активів підприємства” – здійснено багатовекторне дослідження процесів формування та використання активів в умовах конкретного підприємства.

Оцінка фінансового стану досліджуваного СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” за різними групами показників, зокрема: фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, фінансових результатів, майнового стану та інших загалом вказує на однозначній тенденції не стабільного фінансового становища підприємства, і тому керівництво має вжити невідкладних дієвих заходів для виправлення ситуації і подальшого позитивного розвитку підприємства.

На підставі аналізу майнового стану підприємства встановлено зростання за 2015 – 2017 рр. питомої ваги необоротних активів в складі активів підприємства та відповідного зменшення частки оборотних активів.

Подальше дослідження функціонального складу матеріальної частини необоротних активів передбачає вивчення складу наявних їх елементів. Вивчення фінансової звітності СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” свідчить про

домінування в складі матеріальної частини необоротних активів підприємства саме основних засобів підприємства (табл. 2).

Таблиця 1

Склад, структура та динаміка обсягів основних засобів СТОВ „Агрофірма „Агросвіт”, 2015 – 2017 рр., станом на кінець року

Основні засоби за залишковою вартістю	2015 р.		2016 р.		2017 р.		Відхилення (+,-) 2017 р. від 2015 р.	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	суми, тис. грн	питомої вага, %.
Будинки, споруди та передавальні пристрої	263	1,7	263	1,2	263	1,1	-	-0,6
Машини та обладнання	7867	51,0	14352	65,5	17184	69,7	+9317	+18,7
Транспортні засоби	7291	47,2	7291	33,2	7187	29,1	-104	-18,1
Інструменти, прилади, інвентар	17	0,1	17	0,1	17	0,1	-	0,0
Всього	15438	100,0	21923	100,0	24651	100,0	+9213	X

Відповідні розрахунки дають підставу говорити про той факт, що за досліджуваний період в СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” стабільно зростають залишки основних засобів, що доводить збільшення їх загальної вартості за 2015 – 2017 рр. на 9213 тис. грн. Відображені в табл. 2 зміни обсягів окремих видів основних засобів обумовили структурні зміни в їх складі. Так за досліджуваний період 2015 – 2017 рр. відмічаємо суттєве зростання питомої ваги вартості машин і обладнання, тоді коли питома вага транспортних засобів та будинків і споруд за аналогічний період зазнала зменшення.

Обсяги сформованих за рахунок власних та залучених джерел оборотні активи досліджено в розрізі окремих складових за період останніх трьох років (табл. 3).

Таблиця 3

Склад, структура та динаміка оборотних активів СТОВ „Агрофірма „Агросвіт”, 2015 – 2017 рр., (станом на кінець року)

Види оборотних активів	2015 р.		2016 р.		2017 р.		Відхилення (+,-) 2017 р. від 2015 р.	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	абсолютне, грн	відносне, %
Виробничі запаси	260	3,6	320	2,8	846	9,5	+586	в 3,3 р.
Поточні біологічні активи	109	1,5	109	0,9	109	1,2	-	0,0
Незавершене виробництво	4388	61,1	5915	51,0	4820	54,2	+432	+9,8
Готова продукція	2432	33,8	5260	45,3	3126	35,1	+694	+28,5
Разом	7189	100,0	11604	100,0	8901	100,0	+1712	+23,8

Наведена таблиця дає підстави зробити висновок про те, що загальна величина оборотних активів СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” за досліджуваний період 2015 – 2017 рр. зросла на 1712 тис. грн, або на 23,8 %. Дане збільшення оборотних активів обумовлене одночасним зростанням обсягів готової продукції, виробничих запасів та незавершеного виробництва, розміри яких за три досліджуваних роки зросли на 694 тис. грн, 586 тис. грн та 432 тис. грн відповідно. Одночасно слід відмітити стабільність за останні три роки величини поточних біологічних активів. Крім того слід вказати, що у 2016 р. в СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” розмір, як загалом, оборотних активів, так і незавершеного виробництва та готової продукції був найбільшим за весь досліджуваний період 2015 – 2017 рр.

На сьогоднішній день теоретично обґрунтовано і практично підтверджено той факт, що стабільне зростання фінансових результатів діяльності суб’єктів підприємництва в значній мірі залежить від рівня ефективності використання й раціональності розміщення активів. Зважаючи на даний факт, в процесі аналізу досить важливим є вивчення структури основних та оборотних активів, розміщення їх в сфері виробництва й обертання, ефективність використання (рис. 2).

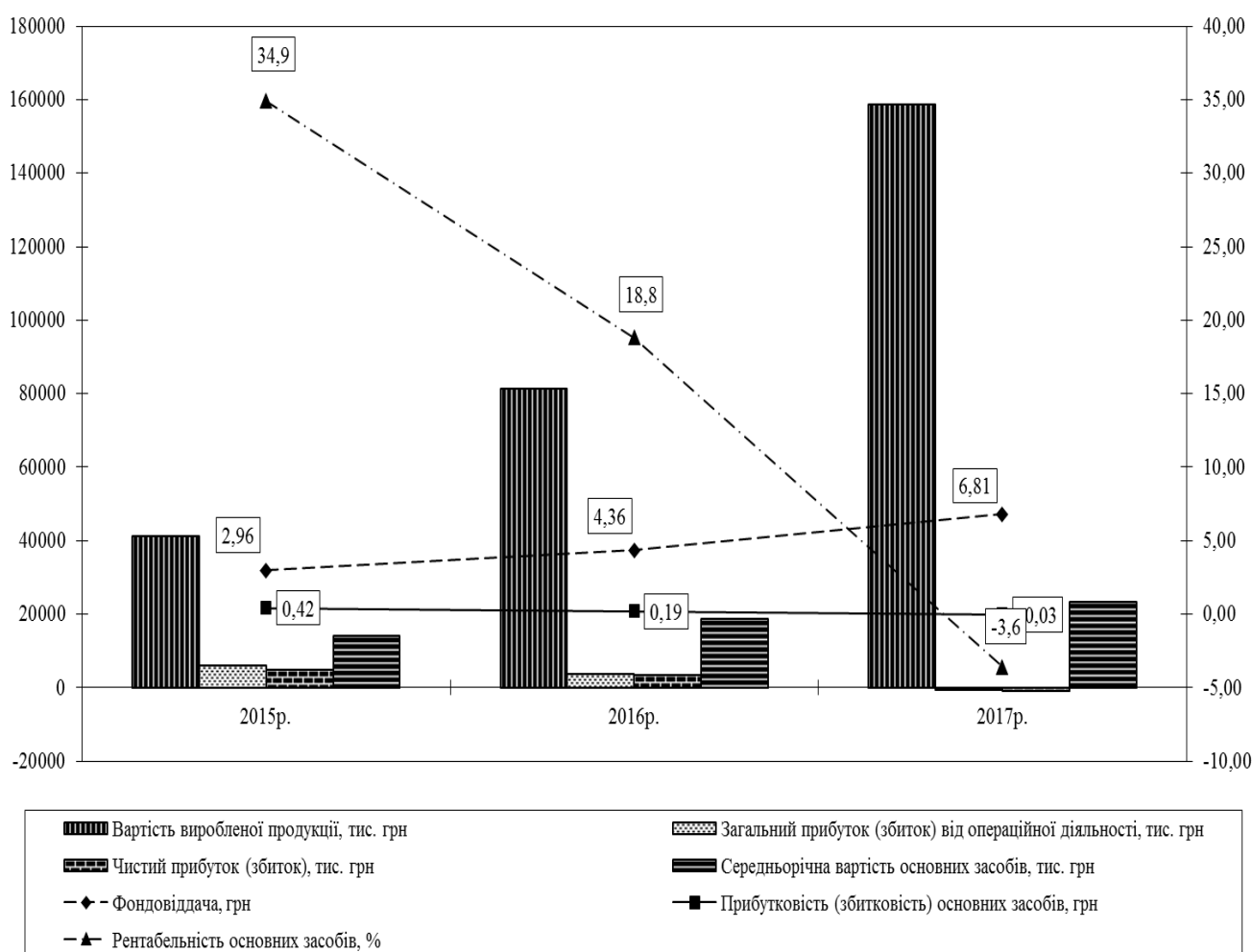

Рис. 2. Динаміка показників ефективності використання основних засобів у СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” за 2015 – 2017 рр.

Зваживши результати розрахунків можемо говорити можемо говорити

про суттєве зростання ефективності використання основних засобів за динамікою показника фондівдачі в СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” за період 2015 – 2016 рр. Так її (фондовіддачі) значення збільшилось у 2016 році порівняно з 2015 роком на 1,40 грн, тобто на кінець 2016 року підприємство на 1 гривню авансованих у виробничий процес основних засобів виробляло власної продукції 4,36 грн. Зростання цього показника обумовлене, вже згаданим, випереджаючим темпом приросту вартості виробленої продукції порівняно із збільшення обсягів середньорічної залишкової вартості основних засобів СТОВ „Агрофірма „Агросвіт”. В той же час зниження рівня загального та чистого збитку підприємства вплинули на відносне зменшення прибутковості та рентабельності використання основних засобів підприємства відповідно на 0,23 грн і 16,1 %. За наступні два роки ситуація загалом не змінилась – загальна вартість виробленої підприємством продукції зросла на 77226 тис. грн, тоді як середньорічна вартість основних засобів (за залишковою вартістю) збільшилась на 4607 тис. грн. Це обумовило підвищення рівня фондівдачі за період 2016 – 2017 рр. на 2,45 грн до рівня 6.81 грн. Одночасно подальше погіршення фінансових результатів діяльності СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” і перетворення підприємства із прибуткового в збиткове прямо вплинули на розвиток негативної тенденції зміни показників прибутковості та рентабельності використання основних засобів

Детальний аналіз рівня ефективності використання активів на підприємстві, зокрема оборотних можливий шляхом розрахунку групи показників, що визначають рівень його (підприємства) ділової активності (табл. 4).

Таблиця 4

Оцінка ефективності використання активів СТОВ „Агрофірма „Агросвіт”, 2015 – 2017 рр. за показниками ділової активності (станом на кінець року)

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення (+;-)			
				2016 р. від 2015 р.		2017 р. від 2016 р.	
				абсолютне	відносне, %	абсолютне	відносне, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	48638	86646	160131	38008	78,1	73485	84,8
Середньорічна вартість активів	20493	28079	33541	7586	37,0	5463	19,5
Середньорічна вартість оборотних активів	6529	9397	10253	2868	43,9	856	9,1
Середньорічна вартість запасів	6529	9397	10253	2868	43,9	856	9,1
Коефіцієнт обертання активів	2,373	3,086	4,774	0,712	X	1,688	X
Тривалість одного обороту активів, днів	152	117	75	-35	-23,1	-42	-35,4
Коефіцієнт обертання оборотних активів	7,450	9,221	15,619	1,772	X	6,398	X

Продовж. табл. 4

1	2	3	4	5	6	7	8
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	48	39	23	-9	-19,2	-16	-41,0
Коефіцієнт обертання запасів	7,450	9,221	15,619	1,772	X	6,398	X
Тривалість одного обороту запасів, днів	48	39	23	-9	-19,2	-16	-41,0

Здійснені в табл. 4 розрахунки свідчать про загалом позитивну динаміку ефективності використання активів за показників оцінки ділової активності СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” за 2015 – 2017 рр. Позитивні тенденції підтверджують скорочення періоду обертання за останні три роки, як активів підприємства загалом, так і їх оборотної складової, що повністю представлена запасами відповідно на 77 та 25 днів. Ці зміни пояснюються, вже згаданим, різними темпами зміни обсягів середньорічної вартості активів та чистого доходу (виручки) від реалізації продукції, де випередження приросту останніх є явно вираженим і обумовлює стрімкий приріст коефіцієнтів обертання активів підприємства.

У третьому розділі „**Напрями розвитку та удосконалення формування і використання активів підприємств**” – визначені шляхи підвищення рівня ефективності використання активів на основі оптимізації процесів їх формування та нормування та управління ними.

Організація оборотних активів в СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” включає визначення потреби в оборотних активах, їх складу структури, джерел формування та регулювання, управління використанням оборотних активів. Визначення потреби в оборотних коштах здійснюється шляхом їх нормування.

Найбільш трудомісткою і складною у СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” є розробка норм запасу. Нормами запасу в днях застосовується протягом кількох років, якщо суттєво не змінюються умови виробництва, постачання та збуту, розрахунків. Сукупний норматив оборотних коштів підприємства на плановий рік визначається підсумовуванням нормативів за кожною статтею нормованих оборотних коштів.

Управління оборотними активами становить найбільшу частину операцій фінансового менеджменту підприємства. Це пов'язано з великою кількістю елементів його внутрішнього матеріально-речового та фінансового складу, що вимагає індивідуалізації управління; високою динамікою трансформації його видів; пріоритетною роллю в забезпеченні платоспроможності, рентабельності та інших цільових результатів операційної діяльності підприємства. Система управління оборотними активами представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у формуванні необхідного обсягу і складу оборотних активів, раціоналізації й оптимізації структури джерел їх фінансування. При цьому, процес управління оборотними активами підприємства узагальнено в сукупності взаємопов'язаних етапів (рис. 3).

Дослідження доводять той факт, що результатом впровадження ефектив-

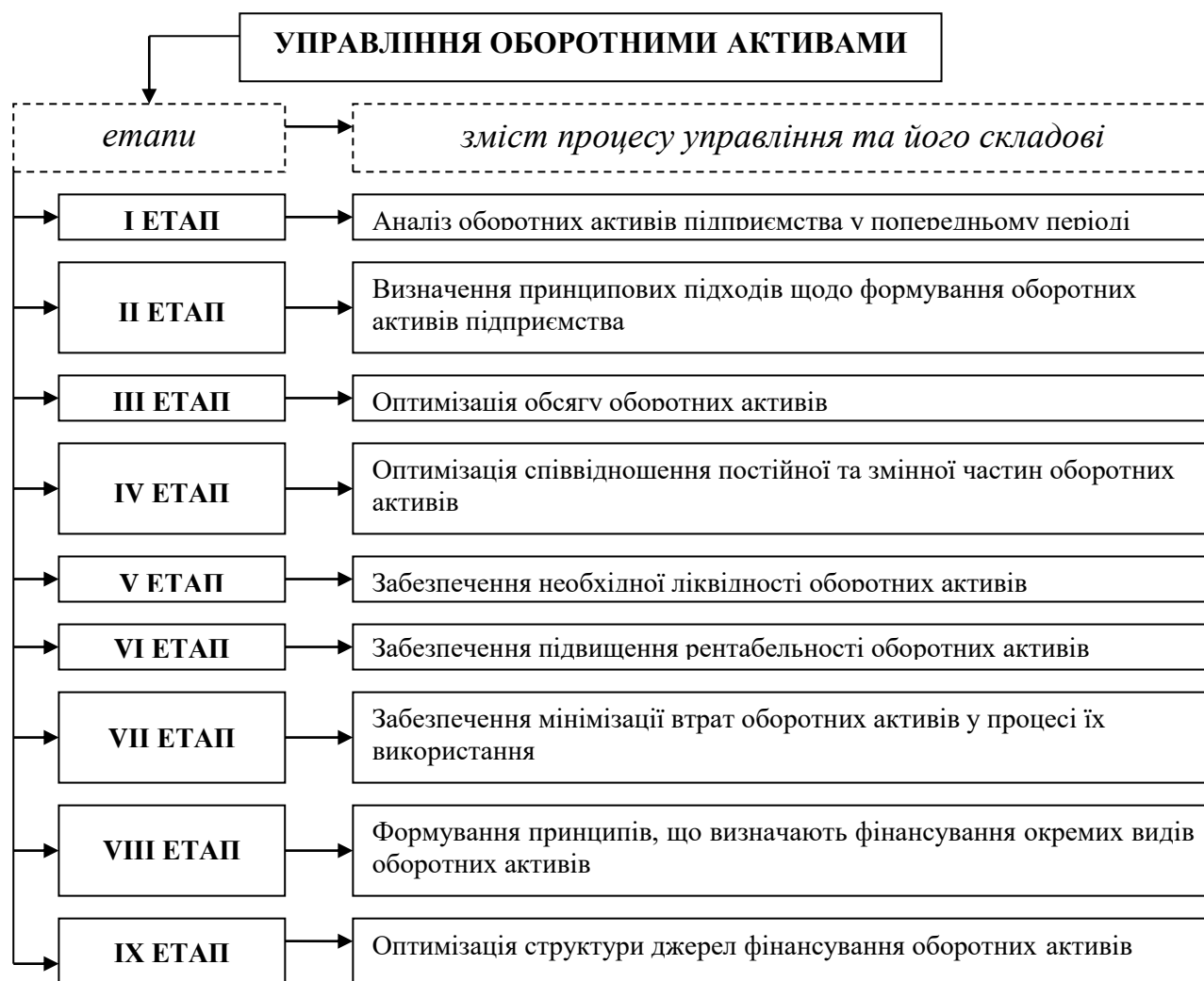

Рис. 3. Зміст основних етапів процесу управління оборотними активами

ної політики управління оборотними активами в СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” можна досягти забезпечення безперебійної роботи підприємства, зниження обсягів вільних поточних активів, і, як наслідок, зниження витрат на їх фінансування, прискорення обороту оборотних активів, а також максимізувати прибуток підприємства при збереженні ліквідності.

Важливим напрямом удосконалення управління оборотними активами є оптимізація джерел їх фінансування.

Амортизаційна політика, як будь-яка політика має свою стратегію і тактику. Стратегія амортизаційної політики об'єднує в собі цілі і методи довгострокового характеру і направлена на ліквідацію причин, що породили недоліки в процесі відшкодування і відтворення основного капіталу.

У процесі формування амортизаційної політики підприємства враховуються ряд взаємопов'язаних факторів (рис. 4).

Амортизаційна політика дозволяє альтернативно підійти до визначення розмірів амортизаційних відрахувань, здійснювати управління витратами і фінансовими результатами, накопичувати необхідні фінансові ресурси і раціонально використовувати їх на потреби відтворення оборотних активів і т.д.

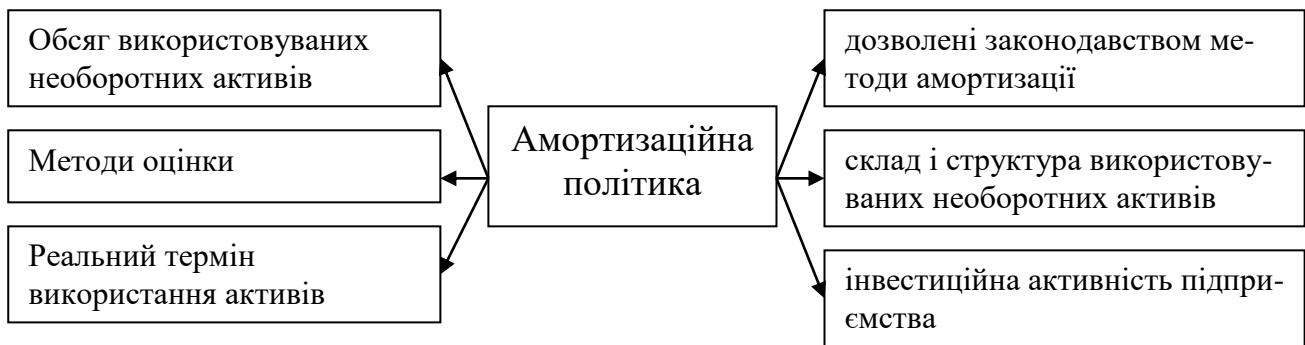

Рис. 4. Фактори впливу на формування амортизаційної політики підприємства

За допомогою амортизації регулюється швидкість обороту основних засобів, інтенсифікує процес їх відтворення, реалізується технічна і виробнича політика на підприємстві.

Невід’ємним елементом підвищення якості управління активами підприємства і, на цій основі, зростання рівня ефективності їх використання в СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” й супроводжується позитивними тенденціями за останні два роки, однак має бути використання сучасних інформаційних технологій, побудованих на базі MS Excel, MS Access, Project Expert, 1С: “Бухгалтерія” та багатьох інших, пристосованих до особливостей діяльності підприємств галузі для здійснення систематичної оцінки як самого підприємства, так і стану використання ним наявних активів.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного у дипломній роботі дослідження отримано ряд результатів практичного і теоретичного характеру, зміст яких полягає в наступному:

1. Активи являють собою ресурси, які перебувають у розпорядженні підприємства і використання яких веде до збільшення економічних вигод у майбутньому. До них відносять усі існуючі матеріальні цінності, нематеріальні активи та кошти, що належать підприємству на певну дату. Активи класифікуються за багатьма знаками.

2. У фінансовій практиці активи підприємства поділяються на оборотні та необоротні. Оборотні активи являють собою частину майна підприємства, яка втілена в матеріально-виробничих запасах, не закінчених розрахунках, залишках грошових коштів і фінансових вкладеннях. Необоротні активи являють собою частину майна підприємства, яка багаторазово бере участь у процесі господарської діяльності і переносить свою вартість на готову продукцію шляхом нарахування амортизаційних відрахувань.

3. Аналітичні дослідження підтверджують факт збільшення загальної величини капіталу СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” за період 2015 – 2016 років на 10903 тис. грн або на 48,2 %. Таке зростання пасивів підприємства, в більшій мірі забезпечив приріст обсягів зобов’язань, які за період 2015 – 2016 рр. збільшилися на 7389 тис. грн, або більше ніж в п’ять разів. В той же час власний капітал СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” за аналогічний період збільшилися на 3514 тис. грн (16,8 %). За період наступних 2016 – 2017 рр.

капітал СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” продовжувати зростати, однак зовсім незначним чином – на 22 тис. грн, або на 0,1 %. При цьому, власний капітал підприємства зменшився на 830 тис. грн, або на 3,4 %, тоді як його зобов’язання продовжували збільшуватися – ще на 9,4 %, що у абсолютному виразі склало 852 тис. грн.

4. Виконані дослідження вказують на те, що рівень фінансової стійкості СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” за період 2015 – 2017 років загалом знижувався, однак залишається високим – вищим встановленого нормативу. Так, коефіцієнт автономії, що характеризує можливості підприємства фінансувати свою діяльність за рахунок власних джерел, зменшився за останні три роки сукупно на 0,222 пункти і на кінець 2017 року становить 0,705. В той же час в протилежному напрямі за останні три роки змінювалось значення коефіцієнта концентрації залученого капіталу, і його значення на кінець 2017 р. – 0,295 свідчить про зростання залежності діяльності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

5. Розрахунки свідчать про негативний момент в діяльності СТОВ „Агрофірма „Агросвіт”, що полягає в значному погіршенні його фінансових результатів за період 2015 – 2016 рр. Так, чистий прибуток СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” за 2015 – 2016 рр. зменшився з 4868 тис. грн до 3514 тис. грн. За наступні два роки ситуація не змінилась і продовжувала змінюватись в негативну сторону – фінансові результати діяльності СТОВ „Агрофірма „Агро-світ” значно погіршились, що призвело до значного зменшення чистого прибутку підприємства з 3514 тис. грн за 2016 р. до збитку в 830 тис. грн в 2017 р.

6. Загальна оцінка необоротних та оборотних активів підприємства, тобто його майнового стану підприємства свідчить про досить значні зміни майнового потенціалу підприємства. Так за період 2015 – 2016 років загальна вартість майна СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” збільшилась на 10903 тис. грн, або на 48,2 %. Дане зростання забезпечив, практично однаково, приріст вартості оборотних активів – на 4415 тис. грн, або на 61,4 % та необоротних активів – на 6488 тис. грн (42,0 %). За наступні два роки майно СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” продовжувало збільшуватись, хоча величина такого зростання становила лише 22 тис. грн, або на 0,1 %. При цьому, виключний вплив на загальну зміну в абсолютному розмірі мали необоротні активи.

7. Основні засоби неоднорідні, виконання ними різноманітних функцій і різноманітне їх цільове використання обумовили розподіл основних засобів на різні групи. Процес аналізу основних засобів, насамперед, включає оцінку їх наявності, складу та структури. Аналітичні розрахунки в даному напрямку дають підставу говорити про той факт, що за досліджуваний період в СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” стабільно зростають залишки основних засобів, що доводить збільшення їх загальної вартості за 2015 – 2017 рр. на 9213 тис. грн. Це пояснюється стабільним розвитком підприємства і, в першу чергу, збільшенням за досліджуваний період, вартості машин і обладнання на 9317 тис. грн, тоді коли вартість транспортних засобів за аналогічний період зменшилась на 104 тис. грн, а будинки і споруди та інструменти, прилади і інвентар в своїй вартості за останні три роки не змінювались.

8. Аналітична оцінка показників забезпеченості підприємства основними засобами вказує на те, що рівень фондомісткості зменшився у 2017 році порівняно з 2015 роком на 0,19 пунктів, з 0,34 грн до 0,15 грн на кожен гривню виробленої продукції. Причиною, що обумовлює такі зміни є, факт загального випереджаючого зростання за період 2015 – 2017 рр. загальної вартості виробленої СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” продукції поряд із приростом залишкової вартості його основних засобів. Одночасно слід відмітити факт стабільності зміни рівня фондоозброєності підприємства, який за період 2015 – 2016 рр. зріс з 164,3 тис. грн до 219,8 тис. грн, або на 55,5 тис. грн, а за наступний рік ще на 51,0 тис. грн.

9. Обсяги сформованих за рахунок власних та залучених джерел оборотних активів СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” за досліджуваний період 2015 – 2017 рр. зросли на 1712 тис. грн, або на 23,8 %. Дане збільшення оборотних активів обумовлене одночасним зростанням обсягів готової продукції, виробничих запасів та незавершеного виробництва, розміри яких за три досліджуваних роки зросли на 694 тис. грн, 586 тис. грн та 432 тис. грн відповідно. Одночасно слід відмітити стабільність за останні три роки величини поточних біологічних активів.

10. Аналіз рівня ефективності використання основних засобів дає підстави говорити про суттєве його зростання за динамікою показника фондовіддачі в СТОВ „Агрофірма „Агросвіт” за період 2015 – 2016 рр. Так її (фондовіддачі) значення збільшилось у 2016 році порівняно з 2015 роком на 1,40 грн. Зростання цього показника обумовлене, вже згаданим, випереджаючим темпом приросту вартості виробленої продукції порівняно із збільшення обсягів середньорічної залишкової вартості основних засобів СТОВ „Агрофірма „Агросвіт”. В той же час зниження рівня загального та чистого збитку підприємства вплинули на відносне зменшення прибутковості та рентабельності використання основних засобів підприємства відповідно на 0,23 грн і 16,1 %. За наступні два роки ситуація загалом не змінилась – підвищився рівень фондовіддачі за період на 2,45 грн до рівня 6.81 грн та розвинулись негативні тенденції зміни показників прибутковості та рентабельності використання основних засобів.

11. Аналіз ефективності використання оборотних активів підтверджує факт практично різних темпів зміни чистого доходу від реалізації власної продукції (товарів, робіт, послуг) і середньорічної вартості оборотних активів СТОВ „Агрофірма „Агросвіт”. Так, використаний при розрахунках ланцюговий спосіб аналізу зміни обсягів досліджуваних показників за останні роки свідчить, що за період 2015 – 2016 рр. чистий дохід збільшився на 30088 тис. грн, або на 78,1 % при одночасному зростанні вартості оборотних активів за цей період. на 2868 тис. грн (43,9 %). За наступний рік чистий дохід підприємства збільшився на 73485 тис. грн, або на 84,8 %, в той час коли обсяг оборотних активів теж продовжував збільшуватися, а розмір такого зростання становив 856 тис. грн (9,1 %). Такі зміни обумовили взаємопов’язані тенденції зміни коефіцієнтів обертання та завантаження оборотних активів СТОВ „Агрофірма „Агросвіт”. Так, за 2015 – 2016 рр. коефіцієнт обертання оборотних

активів збільшився на 1,772, а за наступні два роки ще на 6,398. Тенденція зміни коефіцієнта завантаження за досліджуваний період була протилежною.

12. Здійснені дослідження дають підстави висунути ряд пропозицій щодо підвищення ефективності використання активів підприємства: своєчасне й ефективне оновлення необоротних активів шляхом придбання нових основних засобів у власність підприємства або на умовах оренди (лізингу); прискорення оборотності оборотних активів за рахунок раціональної організації роботи з матеріально-технічного забезпечення; скорочення періоду зберігання; недопущення утворення залежалих або непотрібних запасів; вивчення платоспроможності покупців і використання заходів зі стягнення дебіторської заборгованості; скорочення строків оборотності на всіх фазах обігу засобів; визначення найбільш оптимальних джерел фінансування оборотних активів для формування необхідного їх обсягу, що забезпечує запланований обсяг виробництва та реалізації продукції, необхідний рівень рентабельності оборотних активів та платоспроможності підприємства; зменшення ризику виникнення безнадійної дебіторської заборгованості та неповернення боргів; страхування дебіторами кредитів, наданих на тривалий період; формування системи штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язань (пеня, штрафи, неустойки) тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

1. Безкровний О. В. До питання визначення економічної сутності основних засобів / О. В. Безкровний, В. В. Лисенко, А. А. Шендрик // Збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції [„Людина, природа, техніка у XXI столітті”]. – м. Полтава. – ФОП О. І. Кека, 2017. – С. 4-5.

2. Удовіченко М. О. Оцінка активів підприємства в контексті формування політики управління ними / М. О. Удовіченко, В. В. Лисенко, А. О. Горбатенко // Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції [„Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю”], Полтава, ПДАА. – 2017. – С. 326–328.

Анотація

Лисенко В. В. Активи підприємств, оцінка функціонального стану та напрями підвищення ефективності використання. – Рукопис.

Дипломна робота на здобуття кваліфікації „Магістр фінансів, банківської справи та страхування” за спеціальністю „Фінанси, банківська справа та страхування”. – Полтавська державна аграрна академія, Полтава, 2018.

У дипломній роботі здійснено комплексне наукове дослідження теоретичних засад та практичних аспектів процесів формування і використання активів аграрних підприємств.

Досліджено економічну сутність і роль активів у фінансово-господарській діяльності окремих підприємств.

Проаналізовано досягнутий рівень організації формування, нормування та використання необоротних та оборотних активів на досліджуваному

підприємстві. Визначено особливості цих процесів шляхом ідентифікації їх позитивних і негативних сторін.

Розроблено комплекс практичних рекомендацій щодо оптимізації обсягів оборотних активів в досліджуваному підприємстві шляхом ефективного їх нормування. Обґрунтовано етапи побудови якісної політики управління оборотними активами для підвищення рівня ефективності їх використання. Визначено фактори впливу та оптимальну схему залучення джерел фінансування для поповнення складу необоротних активів підприємства

Ключові слова: активи, необоротні активи, основні засоби, незавершене виробництво, оборотні активи, оборотні виробничі фонди, фонди обігу, виробничі запаси, дебіторська заборгованість, товари, грошові кошти.

Аннотация

Лысенко В. В. Активы предприятий, оценка функционального состояния и направления повышения эффективности использования. – Рукопись.

Дипломная работа на соискание квалификации „Магистр финансов, банковского дела и страхования” по специальности „Финансы, банковское дело и страхование”. – Полтавская государственная аграрная академия, Полтава, 2018.

В дипломной работе осуществлено комплексное научное исследование теоретических основ и практических аспектов процессов формирования и использования активов аграрных предприятий.

Исследована экономическая сущность и роль активов в финансово-хозяйственной деятельности отдельных предприятий.

Проанализирован полученный уровень организации формирования, нормирования и использования необоротных и оборотных активов на исследуемом предприятии. Определены особенности этих процессов путем идентификации их положительных и отрицательных сторон

Разработан комплекс практических рекомендаций по оптимизации объемов оборотных активов в исследуемом предприятии путем эффективного их нормирования. Обосновано этапы построения качественной политики управления оборотными активами для повышения уровня эффективности их использования. Определены факторы влияния и оптимальную схему привлечения источников финансирования для пополнения состава необоротных активов предприятия

Ключевые слова: активы, необоротные активы, основные средства, незавершенное производство, оборотные активы, оборотные производственные фонды, фонды обращения, производственные запасы, дебиторская задолженность, товары, денежные средства.

Annotation

Lysenko V. V. Assets of enterprises, estimation of functional state and directions of increase of efficiency of use. – The manuscript.

Diploma work for the degree qualification „Master of Finance, banking and in-

urance” of „Finance, banking and insurance”. Poltava state agrarian Academy, Poltava, 2018.

In diploma work complex scientific study of theoretical principles and practical aspects of the processes of formation and use of assets farms.

Investigated the economic nature and role of assets in the financial and economic activities of individual companies.

Analyzed the level of formation, regulation and use of fixed and current assets in the target company. The features of these processes by identifying their positive and negative sides.

A set of practical recommendations for optimization of current assets in the enterprises by their effective regulation. Stages of construction quality management policy, current assets to improve efficiency. Factors that influence the optimal scheme and attract funding for the replenishment of the fixed assets of the company

Keywords: assets, fixed assets, fixed assets, work in progress, current assets, current operating funds, funds circulation, inventory, accounts receivable, merchandise, cash.

